Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

Lausuntopyyntönne 19.9.2018, HE 123/2018 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2019

Valtion vuoden 2019 TME - Kuntatalousohjelma

Kuntatalouden kokonaisuus vahva - vuonna 2019 heikkenee hallituksen toimenpiteistä johtuen

Vahva suhdannetilanne, kuntien omat tehostamistoimenpiteet ja valtion menoja hillitsevä finanssipolitiikka ovat vaikuttaneet siihen, että kuntatalous kokonaisuutena saavutti viime vuonna historiansa parhaan tuloksen. Kuntien väliset erot säilyivät kuitenkin merkittävinä. Keskeinen syy heikoimpaan asemaan jääneiden kuntien taloustilanteeseen on hallituksen toteuttamat valtionosuusleikkaukset.

Valtionosuusleikkaukset jatkuvat merkittävänä myös ensi vuonna. Valtion ensi vuoden talousarvioesityksen liitteenä olevassa kuntatalousohjelman tiivistelmään on kirjattu hallituksen arvio ensi vuoden valtion toimenpiteiden kuntatalousvaikutuksista:

”Valtionavut vähenevät 3 prosenttia vuodesta 2018. Valtion vuoden 2019 talousarvioesitykseen sisältyvien toimenpiteiden arvioidaan yhteensä heikentävän kuntataloutta 254 milj. euroa vuoteen 2018 verrattuna. Tästä suuri osa selittyy negatiivisella kuntien ja valtion välisellä kustannustenjaon tarkistuksella”… ja edelleen

”Hallitusohjelman liitteen 6 mukaisten toimenpiteiden, joista merkittävimpiä ovat erikoissairaanhoidon alueellinen keskittäminen, omais- ja perhehoidon kehittäminen ja vanhuspalvelujen laatusuositus, toimeenpano jatkuu vuonna 2019. Näihin liittyen peruspalvelujen valtionosuuteen tehdään toimenpiteiden arvioituja säästöjä vastaavat vähennykset.”

Kuntaliitto on selvittänyt kahden eri kyselyn avulla keskeisimpien hallitusohjelmaan sisältyneiden kuntasäästöjen realisoitumista kunnissa. Selvitysten perusteella näyttää ilmeiseltä, että kaavailtuja säästöjä ei olla saavuttamassa ja niihin liittyvät valtionosuusleikkaukset ovat valtaosaltaan perusteettomia.

Erikoissairaanhoidon keskittämisestä hallitus arvioi vuoteen 2020 mennessä saavutettavan jopa 350 miljoonan euron säästöt. Vuoden 2019 tasossa säästöjä pitäisi kertyä 260 miljoonaa. Kuntaliiton kyselyn mukaan säästöjä syntyy kuitenkin vain noin 10 miljoonaa. Säästöt työajan pidentämisen johdosta, omais-ja perhehoidon kehittämisestä sekä vanhusten palvelusuosituksen toimeenpanon johdosta eivät myöskään ole lainkaan hallituksen arvion mukaisia, vaan merkittävästi alemmalla tasolla.

Ottaen huomioon näiden toimenpiteiden ylimitoitetut säästötavoitteet ja niihin jo ennakkoon sisältyvät valtionosuusleikkaukset sekä peruspalveluiden valtionosuuksista digikannustinjärjestelmään siirtyvä 30 miljoonan euron määräraha, valtion toimenpiteiden vaikutus kuntatalouteen vuonna 2019 on budjettiesityksen perusteella Kuntaliiton arvion mukaan hallituksen esitettyä suurempi.

www.kuntaliitto.fi
www.kommunforbundet.fi

Suomen Kuntaliitto
Toinen linja 14,00530 Helsinki
PL 200, 00101 Helsinki
Puh. 09 7711
etunimi.sukunimi@kuntaliitto.fi
Y-tunnus 0926151-4

Finlands Kommunförbund
Andra linjen 14,00530 Helsingfors
PB 200, 00101 Helsingfors
Tfn 09 7711
fornamn.efternamn@kommunforbundet.fi
FO-nummer 0926151-4

Myös pm. Sipilän koko hallituskauden kuntiin kohdistuvien toimenpiteiden kuntatalousvaikutus ajautuu edellä mainituista perusteista johtuen miinusmerkkiseksi, vaikka kuntatalousohjelman viralliseksi arvioksi esitetään + 33 miljoonaa euroa.

Kuntatalouden lähtötilanne heikentynyt, menopaineet kasvavat

Kuntatalouden kehitysarvio on muotoutumassa kuluvana vuonna odotettua heikommaksi poikkeuksellisen suurten ennakonpalautusten vuoksi. Kuntien kunnallisverotilitykset vuonna 2018 ovat uusimpien arvioiden mukaan noin 600 miljoonaa euroa heikommat kuin vielä kevään kuntatalousohjelmassa arvioitiin.

Menopaineita lähivuosille aiheuttavat palkankorotusten, erikoissairaanhoidon, useiden investointitarpeiden sekä peruskorjaustarpeet. Kuntaliiton kuntakysely osoittaa myös sote- ja maakuntauudistuksen valmistelun lisäävän kuntien kustannuksia kuluvana vuonna noin 24 miljoonalla eurolla.

Vaikka kuntatalous kokonaisuutena on tällä hetkellä tasapainossa, ovat kuntien väliset erot suuret. Kuntien rahoituksen tasapainotilaa kuvataan kuntatalousohjelmassa toiminnan ja investointien rahavirta -käsitteen avulla. Kuntatalousohjelmassa on arvioitu, että vuosina 2019 ja 2020 ainoastaan yli 100 000 asukaan kuntakokoryhmässä toiminnan ja investointien rahavirta on positiivinen, kun taas kaikissa muissa kuntakokoryhmissä se on negatiivinen kumpanakin vuotena.

Työllisyyskokeiluja jatkettava vuoden 2019 loppuun.

Talouden ripeä elpyminen on parantanut työllisyyttä, mutta työttömyys ei ole alentunut yhtä ripeästi. Erityisesti pitkäaikaistyöttömyys on pysynyt korkealla tasolla. Työvoiman kohtaantoongelmat ja korkea työttömyys keskittyvät suurimmille kaupunkiseuduille, joista osa on alueellisten kokeilujen piirissä. Ne ovat lyhyessä ajassa saavuttaneet erittäin hyviä tuloksia. Kokeilualueilla yhteistyö eri toimijoiden kesken on kehittynyt suotuisasti ja toimintamallit ovat jo vakiintuneet.

Tässä tilanteessa toimivia kokeiluja tulee jatkaa sen sijaan, että ne lopetettaisiin ja aiheutettaisiin tarpeeton ja työllisyyden edistämisen kannalta vahingollinen hallinnollinen myllerrys varsinkin, kun kaavailtuihin kasvupalvelupilotteihin liittyvä lainsäädännön valmistelu uhkaa siirtyä merkittävästi.

Kokeiluissa valmistaudutaan sote- ja maakuntauudistuksen toimeenpanoon. Uudistusten nyt siirtyessä ajallisesti, on luonnollista, että myös alueellisten kokeilujen toiminta-aikaa pidennetään vastaavasti.

Päätös kokeilujen jatkamisesta ei tuota lisäkustannuksia, vaikuttaa koko julkistalouteen myönteisesti sekä tehostaa muiden työllisyyspanostusten vaikuttavuutta.

Erityisen merkittävää on vaikeasti työllistyvien tilanteen koheneminen kokeilualueilla. Kokeilulta on realistista odottaa jopa 10.000 pääasiassa pitkäaikaistyöttömän työllistämistä kahden seuraavan vuoden aikana.

SUOMEN KUNTALIITTO

Reijo Vuorento
apulaisjohtaja

Erja Lindberg
kehittämispäällikkö

LIITE Valtion vuoden 2019 budjettiesityksen (=kuntatalousohjelman) kuntatalous- ja työllisyysvaikutukset